

WERELDSCHOUW

Onrustig begin van nieuwe jaarronde

W. BROOS

Het nieuwe jaar is bepaald niet rustig begonnen. Integendeel, 1961 kwam ter wereld in dagen van spanning en onrust, van oorlog en opstand. Om maar 'n paar namen te noemen: België, Laos, Algerië, Cuba, Kongo. Vijf namen van landen waar het geen „vrede op aarde” was, maar strijd, verdeeldheid, conflicten.

Over de politieke stakingen in België valt geen goed woord te zeggen. Onze zuiderburen moeten bezuinigen, hun levensstandaard — de hoogste in het naoorlogse Europa — moet, mede door het verlies van Kongo, omlaag en daarom had de regering-Eyskens noodgedwongen een versoberingsprogramma opgesteld. Er was dus geen arbeidsconflict, maar een politieke kwestie aan de orde en toch stelde hiervoor het socialistische vakverbond, in nauw overleg met de Belgische socialistische partij, de hefboom van de stakingen in werking.

We kennen de noodlottige ontwikkeling: de stakingen vervielen tot ergerlijke sabotage en straat-terreur, waartegen de regering wel met alle kracht móest optreden om nog erger te voorkomen. Maar opnieuw openbaarde zich in dit bloedige conflict (zoals ook bij de koningskwestie en het schoolprobleem) de jammerlijke verdeeldheid van het Belgische volk in een Vlaams en een Waals deel. Die twee groepen verstaan elkaar niet. Willen elkaar ook niet verstaan, letterlijk niet en figuurlijk niet. Nog is het zo ver niet, maar het gaat toch steeds meer in de richting van een officieel gespleten België: een federale staat, waarvoor het meest de Walen ijveren, maar waarvan toch ook de Vlamingen niet helemaal afkerig zijn.

Van België naar Laos is een grote stap, maar ook daar was het een chaos. Het koninkrijk Laos, eens een deel van Frans Indo-China, ligt strategisch op een kwetsbaar punt, waar de belangen van West en van Oost elkaar raken.

Dat is het noodlot van dit overigens onbelangrijke en weinig levensvatbare staatje. De conferentie van Genève in 1954 verklaarde Laos tot een onafhankelijk, maar neutraal land, dat echter door de Ver. Staten financieel, economisch en militair zozeer werd geholpen dat dit haast automatisch moest leiden tot reacties van de genabuurde communistische landen Noord-Vietnam en China. En vanzelfsprekend was deze Amerikaanse steun ook de Sowjet-Unie verre van welgevallig. Conflictstof dus genoeg. De aanleiding tot de huidige moeilijkheden was (na vele regeringswisselingen onder buitenlandse invloeden) de vorming van een „neutralistische” regering, hetgeen Amerika niet zinde

en dat daarom de hulpverlening stopzette. Hetgeen weer eens een staatsgreep tot gevolg had van linkse leiders, die contact zochten met de communistische Panthet Lao-beweging, waarop een derde pro-Amerikaanse regering de verwarring nog groter maakte en eerst toen ontbrandde de onderlinge strijd pas goed. Hierbij staat wel vast dat de „linksen” uit de communistische landen van wapens en vliegtuigen werden voorzien.

Amerika was voor een openlijk ingrijpen en riep de ZOAVO (de Zuidoost-aziatische verdragsorganisatie) bijeen: Engeland daarentegen wilde het conflict localiseren en Laos neutraal houden. Het kwam tot een compromis en de drie mogendhedencommissie gevormd door India, Canada en Polen, gaat als bliksemafleider fungeren en zal deze netelige kwestie moeten trachten op te lossen. Maar in deze doorgaande strijd is de kans op een tweede Korea waarlijk niet denkbeeldig.

Frankrijk en Algerië gingen naar de stembus om bij referendum de politiek van De Gaulle voor een „Algerijns Algerië” al of niet goed te keuren. Zoals wel te verwachten was kreeg de president een ruime meerderheid, al was zijn overwinning in Algerië verre van overtuigend. De Gaulle zal dus nu zijn plannen moeten doorzetten — of het hem lukt is een tweede. Vooral de Algerijnse rebellenregering voelt zich sterk en eist het onderste uit de kan: een vrij en onafhankelijk Algerië zonder enige Franse inmenging.

Het conflict tussen de muis en de olifant, Cuba en de Ver. Staten, is nu zo hoog gelopen dat de diplomatieke betrekkingen zijn verbroken. Zelfs de Veiligheidsraad moest er aan te pas komen.

Intussen gaat het vruchtbare suikereiland economisch op de fles. Dat het nog niet instortte, is uitsluitend te danken aan de Russische roebels.

In Kongo is en blijft de toestand verward, maar het land wordt steeds meer verbrokken en gesplitst in elkaar bestrijdende delen, waar telkens nieuwe „leiders” onderling elkaar bekampen. Secretaris-generaal Hammarskjöld ondernam de verre reis naar Leopoldstad, om daar samen met een verzoeningscommissie te trachten aan de snelle ontbinding van de piepjonge republiek een einde te maken. Veel succes schijnt zijn missie niet gehad te hebben.

Zo is het nieuwe jaar onder weinig opwekkende omstandigheden begonnen. En hoe het eindigen zal, weet God alleen. Maar wel mogen we aannemen dat 1961 in de wereldpolitiek een belangrijk jaar zal worden. Een jaar waarin beslissingen zullen vallen die van wereldwijde betekenis zijn.

WERELD

SCHOUW

Nieuwe bezems — Een nieuwe dynamische politiek

„Nieuwe bezems vegen schoon”, zegt het spreekwoord — welnu, Washington zit vol met „nieuwe bezems”. Dat zijn dan de mannen van de nieuwe regeringsploeg met de jonge energieke president Kennedy aan het hoofd. Zullen zij de waarheid van het oude spreekwoord bevestigen? Laten we maar hopen van niet. Want deze zegswijze betekent dat beginnelingen wel hard van stapel lopen, maar dat na verloop van tijd hun energie en ijver toch weer afzakken en zij tot het oude sukkeldrafje van vroeger vervallen. En dat moeten we nu juist niet hebben.

Hoe 't zal gaan, moet Vader Tijd ons leren, maar in elk geval zijn deze nieuwe bezems flink gestart en dat mag de burger moed geven voor de toekomst. Er is door de Amerikaanse politiek een frisse wind gaan waaien, die de wat mufte duffe lucht van het gezapige „wacht maar wat er van komt” verjaagd heeft. Kennedy en zijn team van vitale deskundige mederegeerders houden van aanpakken; zij zoeken een nieuwe koers om de States weer „hoog op te stoten in de vaart der volken.” En dat was wel nodig, want Amerika was hard op weg om zijn leiderspositie te verliezen, zulks ten gunste van zijn Russische rivaal.

Best mogelijk dat de westelijke bondgenoten nog wel eens vreemd zullen opkijken bij deze nieuwe politiek van Washington. Met name in de koloniale kwesties schijnt de regering-Kennedy een geheel andere tactiek dan tot nu toe te willen volgen. Een politiek die hierop gericht is dat de landen waarlijk vrij en zelfstandig zullen zijn, zonder bevoogding door het Westen, maar óók zonder overheersing door het Oosten. In dit verband mag men denken aan Laos, aan Kongo, aan Algerië en de andere Afrikaanse koloniale gebieden. Dat zal waarschijnlijk wel weerstanden oproepen en 't zal evenmin mogelijk zijn om deze radicale omschakeling er van vandaag op morgen door te drukken, maar 't is de enige weg om tot vrede en rust in de wereld te komen.

Die weg ziet president Kennedy duidelijk voor zich, maar hij weet te goed dat hij alléén het hoge einddoel nooit bereiken zal. Men moet sámen op weg gaan, samen strijden, samen alle geestelijke krachten opbrengen en ook... samen offeren. Na zijn grootse installatierede, die heel de wereld en vooral het vrije Westen moed en vertrouwen gaf, heeft hij niet geschroomd speciaal het Amerikaanse volk een spiegel voor te houden. Dat was in zijn State of the Union-boodschap tot het Congres, zijn „troonrede” zo men wil. Hierin zette hij eerlijk en vierkant uiteen dat het rijkste land ter wereld er economisch niet te best voorstaat en dat het de eerste jaren misschien nóg slechter zal gaan. Dat herinnerde onwillekeurig aan Churchills woorden

in de donkerste oorlogsjaren, toen hij zijn volk slechts „bloed, zweet en tranen” kon beloven, maar het dwars door dit alles heen naar de overwinning wilde voeren.

Zo nu ook Kennedy. Hij verhulde Amerika's zwakte niet, maar als heel het volk zich, samen met de bondgenoten inzet, hoeft niemand te wanhopigen aan de toekomst van de vrije wereld. Maar dan moet er ook aangepakt worden, dan zullen er zo nodig offers gebracht moeten worden.

Heel de wereld heeft instemmend geknikt bij het eerste optreden van Kennedy en zijn nieuwe regering. Zelfs uit Moskou kwamen zeer vredelievende geluiden en direct al maakte Chroestsjew een welwillend gebaar door de twee Amerikaanse vliegers vrij te laten, die vorig jaar in Russische gevangenschap waren geraakt. De Moskouse machthebber wil zo spoedig mogelijk zijn Amerikaanse tegen-speler persoonlijk ontmoeten — maar Kennedy doet het kennelijk kalm aan. Hij overhaast zich volstrekt niet met een topconferentie, wel wetend dat de vrede tussen Oost en West moet opbloeien in een milder klimaat en dat woorden waardeloos zijn als ze niet in daden worden omgezet.

Er zijn echter tekenen van dooi in de koude oorlog te bespeuren en dat is al heel wat waard. En het kan de vrije wereld rust geven, te weten dat er thans in Amerika een man aan het hoofd staat met leiderscapaciteiten, een kèrel die van aanpakken houdt. Een nieuwe bezem die schoon veegt, alleen maar omdat hij nieuw is? Nee, zo lijkt het de nuchtere beschouwer toch niet. Deze bezem zal zeker lang nieuw blijven, want het hout is hard en de borstel is veerkrachtig. Dit eerste optreden van Kennedy geeft vertrouwen dat maar niet een aanloopje is geweest en dat straks alles weer zal afzakken naar het oude, het tamme, het afwach-tende. Daar is hij de man niet naar, het blijkt nu reeds duidelijk. Moge zijn hartstochtelijk beroep op het Amerikaanse volk en zijn oproep tot de gehele mensheid om samen te werken en samen te strijden voor de vrede niet vergeefs zijn. Dan alleen kan de dynamische politiek die hij voorstaat vrucht dragend zijn.

Tragisch was, is en blijft de ontwikkeling in Kongo, waar Loemoemba, de man die zo veel van zich deed spreken toen het land vorig jaar juni zelfstandig werd, door moordenaarshand viel. Hierdoor zijn de politieke tegenstellingen nog verscherpt, werd de chaos groter en de burgeroorlog bloediger. En wat kunnen de Ver. Naties nog doen als iedereen tegen iedereen is en niemand van de leiders voor rede vatbaar blijkt? Dit lijkt helaas een onontwaarbare knoop, die met een fors doorhakken niet uit de wereld is geholpen.

W. BROOS

WERELDSCHOUW

De Internationale Politiek is een ingewikkelde zaak

De felle reacties op de gewelddadige dood van Loemoemba mogen wat weggeëbd zijn, de strijd om de macht in Kongo duurde en duurt onverminderd voort.

Weliswaar kwamen de hoogste gezagsdragers en de provinciale kopstukken in een conferentie bijeen op het afgelegen eiland Madagascar ('n klein lichtpuntje in deze langdurige en diepe duisternis), maar desondanks bleef de vrede verre in het zo omstreden land, dat een tegen zichzelf verdeeld land is en blijkbaar ook blijft.

Op die conferentie van Kongolese leiders ontbrak echter een belangrijke speler in het sinister spel om de macht: Antoine Gizenga, de man die zichzelf beschouwt als de opvolger van Loemoemba. In werkelijkheid is hij de pion die door Moskou naar voren geschoven wordt (niet voor niets volgde hij in de rode Afrikaanse staat Guinee een zesmaandscursus in de leer van het communisme!) om het werk van de Ver. Naties te dwarsbomen en er de nieuwe heilstaat te vestigen. Het eerste is (misschien) mogelijk, het tweede zal hem niet in een enkele slag of stoot gelukken. Want de andere Kongolese machthebbers, een Kasavoeboue, een Tsjombe mogen wezen wat zij willen, van het communisme moeten zij in elk geval niets hebben. Echter ook niet van de Ver. Naties — en dit tot hun eigen schade. Om dan nog maar te zwijgen van de schade die de beklagenswaardige bevolking van Kongo door hun eigenzinnige houding ondervindt.

Gizenga's positie schijnt overigens niet zo sterk te zijn, al brachten zijn troepen wel tijdelijk verwarring in Leopoldstad. Er wordt beweerd dat hij door andere potentatjes uit zijn macht is ontzet, wat natuurlijk best mogelijk kan zijn. In Kongo is alles mogelijk! Maar als hij het niet redden kan, zal Moskou wel weer een ander weten te vinden die Loemoemba's afgebroken taak wil voortzetten. Hier ligt immers voor de Sovjets een te vette buit, die zij zich niet zonder meer laten ontnemen.

Al is er dan misschien een kansje dat de Kongolese leiders tot overeenstemming komen (de conferentie wordt binnenkort voortgezet) en er toch zo iets als een federale staat gevormd wordt, de werkelijke strijd om Kongo wordt in New York gevoerd. In de Verenigde Naties, verpersoonlijkt door secretaris-generaal Hammarskjöld.

Voor de Russen is hij de man die de verwerkelijking van hun plannen in de weg staan en die zij daarom willen wippen. Na zijn aanval-met-de-schoenen vorig jaar, heeft Chroestsjew laten weten, dat hij op de komende algemene vergadering opnieuw een driehoofdig secretariaat zal eisen. Krijgt hij nu zijn zin, dan wordt het vredeswerk van de V.N. in Kongo (zo goed als ook elders) lamgelegd en krijgen de Sovjets er vrij spel.

Nòg kan Hammarskjöld ten volle rekenen op de steun van Amerika en van het vrije Westen, maar toch schijnt de buitenlandse politiek van Washing-

ton onder Kennedy radicaler te worden dan zij onder Eisenhower was. Dit geldt dan met name voor de vroegere „koloniale gebieden”. Om bij de jonge vrije volken in de gunst te blijven, moet Washington „opbieden” tegen Moskou en dat betekent menigmaal min of meer positie kiezen tegen de Europese bondgenoten of, in het gunstigste geval, een neutrale houding.

Heel voorzichtig komen de onderhandelingen op gang tussen Frankrijk en de Algerijnse rebellenleiders, om een einde te maken aan de slepende oorlog. President Bourguiba van Tunesië bracht, na de mislukking van verleden jaar, het eerste contact tot stand en De Gaulle deed opnieuw wat water in de wijn: hij heeft zijn eis van „eerst een staakt het vuren en dan praten” laten vallen.

Er zit dus enig perspectief in. Helaas viel een constructieve kracht onverwacht door de dood weg: koning Mohammed V van Marokko. Van zijn zoon die hem als Hassan II opvolgde (deze jonge vorst heeft pro-westerse opvattingen) mag echter verwacht worden dat hij zal meewerken aan een oplossing van het tragische conflict, dat al meer dan zeven jaren de vrede verstoort.

Men denke echter niet dat alleen Frankrijk (zeg De Gaulle) en de Algerijnse FLN (lees Ferhat Abbas) samen met de Noordafrikaanse leiders tot een definitieve oplossing kunnen komen. Want ook hier werken Amerika en Rusland achter de schermen. Als Kennedys persoonlijke vertegenwoordiger kwam Averell Harriman naar Rabat om mee te praten en anderzijds oefent ook Moskou druk uit op de onderhandelaars. Het bericht uit Parijs is uiteraard niet bevestigd, maar het is beslist niet ondenkbaar dat er waarheid in schuilt, dat vanuit het Kremlin aan De Gaulle in bedekte termen te verstaan is gegeven dat hij concessies moet doen op het terrein van de koude oorlog. Zo niet, dan zullen de Sovjets geen vrede in Algerië toestaan. Die concessies van De Gaulle zouden dan vooral over de Berlijnse kwestie moeten gaan. Want Afrika mag dan voor Moskou interessant zijn, Europa is dat niet minder en „Berlijn” ligt de Sovjets nog altijd zwaar op de maag. Kunnen zij hier, via druk op De Gaulle, vorderingen maken, dan is dat voor hen een belangrijk winstpunt. En het is waarlijk geen grootspraak dat zij eventueel de vrede in Algerië niet zullen „toestaan”. De Algerijnse opstandelingen staan immers onder sterke communistische invloed, om van militaire hulp van die kant nog niet eens te spreken. Het is dus echt niet zo, dat in een milde bui De Gaulle en de Algerijnen aan tafel kunnen gaan zitten, om dan binnenskamers tot overeenstemming te komen. Nee, Chroestsjew zit — zij het onzichtbaar — mee aan die tafel. En Mao uit Peking en Nasser van Egypte. Zij bepalen mede, met de Amerikanen, wanneer de vrede in Algerië tot stand komt. En hoe, op welke voorwaarden. Men ziet, de internationale politiek is een ingewikkelde veelzijdige zaak! w. BROOS

WERELD

SCHOUW

Stormkoppen in Azië

De gang van zaken in Zuidoost-Azië is zorgelijk. Er zijn daar stormkoppen aan de lucht, die voor de wereldvrede weinig goeds voorspellen. Met name in Laos zijn er spanningen, terwijl de ontwikkeling rond Nieuw-Guinea, door het drijven van Indonesië, een steeds dreigender karakter krijgt.

Zeker, het lijkt er op dat de storm om Laos wat geluwd is, maar men vergisse zich niet. Er zitten nog zwarte koppen aan de lucht. Want er is nog geen werkelijke vrede in het land en de dreiging van een communistische overheersing door stelselmatige infiltratie blijft.

Eigenlijk is het dwaas dat de wereld zich zorgen maakt over een onbelangrijk vorstendommetje als Laos, eens een deel van Frans Indo-China, maar sinds 1949 „onafhankelijk binnen de Franse unie”. Het zou een neutralistische staat worden, maar daarvan is in de praktijk niets terecht gekomen. Amerika wierp miljoenen dollars in de strijd voor de vestiging van een pro-wester bewind en Moskou liet zich toen ook niet onbetuigd in het verlenen van hulp aan de pro-communistische Pathet Lao-beweging. Zo kwam het staatje in de koude oorlog tussen West en Oost terecht en de vele, onderling najverige en om de macht vechtende prins en vorsten droegen er het hunne toe bij om de chaos in Laos te vergroten.

Wie de kaart van Azië bekijkt, zal begrijpen waarom juist hier de wereldmachten op elkaar dreigen te botsen: Laos ligt op de grens van de beide krachtvelden. Maar al bemoeiden Amerika en Rusland zich met Laos en al steunden zij de wederzijdse partijen, het is een buurland van China en het valt onmiskenbaar onder de Chinese invloedssfeer. En nu is dit het merkwaardige, ook het verontrustende: terwijl West en Oost touw trekken om de macht, doet de grote buurman China niets. Althans niet openlijk. Bij alle rumoer zwijgt Mao. En hij is in het Laotiaanse drama de sfinx, van wie niets goeds is te verwachten.

Toen de communisten vorige maand steeds meer de overhand kregen, kwam de Zuidoost-Aziatische Verdragsorganisatie in actie en er werden dreigende woorden geuit. Amerika en Engeland lieten duidelijk weten dat zij desnoods geweld zouden gebruiken als de rode troepen nog verder oprukten en even leek het alsof de situatie rijp was voor een explosie met al haar noodlottige gevolgen. In min of meer ultimatieve vorm stelde Engeland aan Moskou een wapenstilstand voor, daarna moest dan onderhandeld worden om tot een werkelijk neutraal Laos te komen. De Sowjets reageerden hierop niet onwelwillend, maar in hun politieke geslepenheid stelden zij een direct „staakt het vuren” uit, met gevolg dat de linksen hun posities nog meer konden versterken. Het wachten is nu op een vredesconferentie, waarbij vrij zeker ook China aan de tafel zal gaan zitten.

Zolang de kwestie-Laos niet afdoende geregeld is, blijft het sein op storm staan. En wat zal China doen? Men kan toch moeilijk aannemen dat zij deze voor hen zo gunstige opening naar het zuiden, naar Birma, India, Thailand, Malakka en nog verder stilletjes zullen laten sluiten. Zo blijft China de sfinx, die in zijn zwijgen (waar Moskou sprak) weinig goeds doet verwachten.

Indonesië heeft met Nieuw-Guinea ook een kwestie geschapen, die internationaal de grootste aandacht gaat vragen. Nederland heeft nu met de instelling van de Nieuw-Guinea Raad een begin gemaakt met de democratisering en de politieke-zelfstandigheid van de Papoea-bevolking, maar Soekarno c.s. hebben slechts één eis: Nieuw-Guinea moet onder Indonesië komen. En spoedig: Daarover valt eenvoudig niet te praten of te onderhandelen.

Nederland mag dan formeel het recht aan zijn kant hebben, in wezen krijgt het weinig steun voor zijn streven de inheemse bevolking (naar het Handvest van de Ver. Naties!) het recht te geven op zelfbeschikking. Ook niet van de grote bondgenoot Amerika, dat ons pijnlijk verraste toen het geen vertegenwoordiger zond bij de installatie van de Nieuw-Guinea Raad. Een duidelijke strijkage om bij de jonge gekleurde volken in de gunst te komen, desnoods ten koste van een bondgenoot! Nu maken zowel onze minister Luns als president Soekarno deze maand hun opwachting bij Kennedy, naar het is te mooi om waar te zijn als uit deze besprekingen een compromis geboren zou worden. Daarvan wil Soekarno nu eenmaal niet weten en militair staat hij (dank zij de rode wapenleveranties) sterk — wat let hem dan om zijn dreigementen ten uitvoer te brengen? Hoogstens kan Kennedy hem wat matigen, op meer kunnen we niet rekenen. Houdt Nederland aan zijn standpunt vast, dan is een gewapend conflict waarlijk niet denkbeeldig. Moge God het echter verhoeden. Maar zo zijn er dan ook rond Nieuw-Guinea stormkoppen aan de lucht.

Wat ieder gehoopt en verwacht had, ging helaas niet door: de rechtstreekse besprekingen tussen Frankrijk en de Algerijnen in Evian kwamen (nog) niet op gang. Alles was zo mooi voorbereid (ook door Tunesië), maar op het laatste moment zeiden de mannen van het FLN, het Algerijnse bevrijdingsfront: wij komen niet. Reden: Frankrijk mag alleen met ons onderhandelen, niet met andere vertegenwoordigers van de Algerijnse bevolking. Die anderen hadden de Fransen er — terecht — ook bij willen hebben, maar nee, dat mocht niet van de hoog te paard zittende rebellenleiders. Aan president De Gaulle nu de netelige taak om voor dit nieuwe conflict weer een nieuwe oplossing te vinden. Het zal voor hem niet eenvoudig zijn.

W. BROOS

WERELDSCHOUW

Amerika ligt lengten achter op zijn concurrenten

Er liggen weer bewogen weken achter ons. Dagen, waarin het wereldnieuws in overstelpende mate op ons afstormde en ons in zijn ban hield: eerst de geslaagde ruimtereis van de Rus Gagarin en kort daarop de geslaagde ruimtevaart van de Amerikaan Shepard, de mislukte invasie der anti-Castro-rebellen op Cuba, de opstand in Algerië, de strijd in Laos, die telkens weer opblaait, de twisten in Congo en... ach, er was nog zoveel meer waarvoor krant, radio en televisie dwingend de aandacht eisten. Er gebeurt zo veel, zo benauwend veel, dat het voor de beangste mens, die slechts naar rust en vrede verlangt, nauwelijks meer is bij te houden.

Vorige maand ging dan de Rus Joeri Gagarin als de eerste mens in een ruimtevaartuig om de aarde. De spannende race om „de ruimte” was dus door de Russen gewonnen. Spijtig voor de Amerikanen, die hun krachten te lang en te veel versnipperd hebben en nu net iets te laat kwamen met hun „schot in de ruimte”, waarbij de jonge piloot Alan Shepard in zijn cabine 185 kilometer hoog en 500 kilometer ver weg geschoten werd. Na zestien minuten werd hij veilig en wel uit de Atlantische Oceaan opgepikt.

Hij maakte dus (nog) geen tocht om de aarde zoals de Rus, en hieruit blijkt wel duidelijk dat Amerika in de technische ontwikkeling enkele lengten achter ligt op de concurrenten. Niettemin blijft het een formidabele technische prestatie, die een paar jaar geleden nog voor onmogelijk werd gehouden, althans reeds nu in 1961. Het zal hierbij natuurlijk niet blijven. Over niet al te lange tijd zal ook de eerste Amerikaan naar boven geschoten worden voor een ruimtereis om de aarde en intussen wordt in beide kampen koortsachtig gewerkt aan de vervolmaking van de apparatuur. Met als doel: de verovering van het onmetelijk heelal met zijn geheimen door de mens, het interplanetair verkeer naar en van de Maan, Mars, Venus. Eerder dan wij denken zal het zo ver zijn. Maar of we er ook gelukkiger door zullen worden, of de wereldvrede er door bevorderd wordt, of we dan veiliger en rustiger zullen leven...?

De vraag stellen is haar beantwoorden.

Verloor Amerika dus voor wat betreft de technische ontwikkeling in aanzien, heel sterk heeft het land gezicht verloren bij de invasie op Cuba. Men kent het verloop en weet dat het de tegenstanders van Fidel Castro niet gelukt is vaste voet op het suikereiland te krijgen. Zij werden door de

troepen die Castro — tegen veler verwachting in — trouw bleven, snel en hard teruggeslagen en kregen geen schijn van kans om het regime van de dolle dictator omver te werpen.

In hoeverre de Ver. Staten de hand gehad heeft in de voorbereidingen van de invasie en hoe groot het werkelijk aandeel is geweest, staat niet met zekerheid vast. Wel is het zeker dat Amerika hier zeer belangrijke hand- en spandiensten heeft verleend. In feite is het Cubaanse avontuur dan ook een lelijk fiasco voor de Amerikanen geworden, een blunder van de eerste grootte. Niet alleen is door deze mislukking Castro's macht op Cuba enorm versterkt, maar minstens zo erg is het, dat het aanzien van de Ver. Staten in heel Latijns Amerika sterk is gedaald. Ten gunste van het internationale communisme, dat in de nog goeddeels onderontwikkelde landen nu nieuwe kansen krijgt. Men kan er dan ook van op aan, dat Moskou deze kansen via Cuba zal uitbuiten als nooit tevoren.

Verrassend voor heel de wereld was het dramatische einde van de opstand der generaals in Algerië. Voor de derde keer trotseerden zij de regering in Parijs: de eerste keer, nu drie jaar geleden, brachten zij de Vierde Republiek ten val en De Gaulle aan de macht; de tweede keer, vorig jaar, toen zij zich (vergeefs) tegen De Gaulle's politiek voor een Algerijns Algerië verzetten en dan nu opnieuw met hetzelfde doel. Men mag wel aannemen, dat het ditmaal voor 't laatst is geweest.

Natuurlijk was hun mouterij een dolzinnig avontuur, waarbij zij uiteindelijk toch aan 't kortste eind zouden moeten trekken. Maar toch heeft het er even om gespannen of Frankrijk niet opnieuw in een afgrijselijke burgeroorlog terecht zou komen — in Parijs was men op alles voorbereid. De Gaulle nam echter geen halve maatregelen en wéér won hij, met zijn grote invloed op leger, luchtmacht en marine, de strijd. Toen de militaire desperado's zagen, dat heel het Franse volk achter zijn president stond, zakte de opstandige beweging als een pudding ineen en kon het gezag hersteld worden. Hetgeen evenwel nog niet betekent, dat de weerspannige „colons” nu voorgoed het hoofd in de schoot gelegd hebben. Verwacht mag worden, dat de regering nog genoeg te stellen zal krijgen met hun geheime ondergrondse activiteiten. En er zal in Frankrijk zelf nog heel wat gezuiverd moeten worden: de onbetrouwbare elementen zijn tot op de hoogste posten geïnfiltreerd!

Het snelle einde van de revolutie is van het grootste belang voor de onderhandelingen tussen Frankrijk en de Algerijnse opstandelingen. Het Algerijnse „bevrijdingsfront” FLN heeft steeds hoge troeven uitgespeeld en alles of niets geëist, waarbij De Gaulle hen zeer ver tegemoet gekomen is. Zijn prestige is na de jongste gebeurtenissen echter aanzienlijk versterkt en de Algerijnen zullen er verstandig aan doen hiermee terdege rekening te houden. Vóór alles is het te hopen, dat men nu in Evian tot een akkoord komt, waardoor de tragische strijd in Algerië beëindigd wordt. Maar 't is te vrezen dat het niet zo heel vlot zal gaan... W. BROOS

BERLIJN STAD VAN TWEE WERELDEN (Vervolg)

hier tegenover slechts rustig te zijn en vastberaden. Zonder revanchistische krachten in West-Duitsland voet te geven — bepaalde kongressen in Berlijn waren in dit opzicht minder gelukkig — mag het lot van 2.300.000 West-Berlijners geen moment in onzekerheid worden gebracht. Elke aarzeling van het Westen hier, in het aangezicht van een tegenstander, die slechts rekent met de harde wetten van de macht, zou ook elders de ernstigste gevolgen kunnen hebben.

WERELD

SCHOUW

Ontmoeting der Groten

Het is al weer enkele weken geleden dat de „Grote Twee” elkaar voor het eerst in Wenen hebben ontmoet en misschien is bij menigeen de herinnering aan dit tweegesprek al weer vervaagd. Er is immers zoveel dat dagelijks de aandacht vraagt: krant, radio en televisie noteren het wervelend wereldgebeuren zo intensief dat het de verbijsterde mens vaak overstelpt.

Maar die Weense ontmoeting van Kennedy en Chroestsjef op 3 en 4 juni willen we hier dan toch nog even memoreren. Niet zozeer omdat dit gesprek tussen de beide wereldleiders zo veel „brandend” nieuws opleverde, dan wel omdat hier toch van een historische ontmoeting kan worden gesproken.

Het was — en dat mag allereerst worden vastgesteld — geen topconferentie met een grote staf van deskundigen rondom de tafel. Wie toch van „top” wil spreken, zou hoogstens het woord „topconsultatie” kunnen gebruiken. Want veel meer dan een wederzijds consult was het niet, een eerste kennismaking, een aftasten van elkaars persoonlijkheid. Toch belangrijk genoeg voor de ontwikkeling van de internationale verhoudingen in de komende jaren.

Kennedy en Chroestsjef hebben elkaar, populair gezegd, politiek de maat genomen. Zij weten nu wat zij aan elkaar hebben en Chroestsjef zal wel tot de conclusie zijn gekomen dat de jonge Kennedy een heel andere figuur is dan zijn voorganger, de oude en moe geworden Eisenhower, die toch eigenlijk de zaken maar moeilijk meer aan kon. De Rus is een keiharde kerel, die weet wat hij wil, een man die doorzet en geen middel schuwt om zijn doel te bereiken. Welnu, Kennedy heeft getoond even hard te kunnen zijn, als 't moet even onbuigzaam als zijn tegenstander. Hij staat zijn man! Deze harde houding is de enig mogelijke om tegenover de Rus staande te kunnen blijven. Zo niet, dan „vloert” hij zijn tegenstander, zoals in het verleden meer dan eens is gebleken.

Het is een kort, maar zeer realistisch gesprek geweest. Dat mogen we wel opmaken uit het zeer korte communiqué dat na afloop werd verstrekt. Inderdaad zeer kort: het gemeenschappelijk communiqué was slechts veertien regels lang en telde 125 woorden. En daarvoor waren 1500 journalisten uit alle windstreken naar Wenen gekomen!

Het sprak van een „nuttige ontmoeting”, bevatte een zeer algemeen gestelde akkoordverklaring over Laos en deelde tenslotte mee dat de twee leiders contact met elkaar zullen houden.

Nu behoeven we ons over deze vaagheden niet te verwonderen. Het stond immers tevoren al vast dat hier geen besluiten genomen zouden worden en dat het een algemeen oriënterend gesprek zou zijn tussen de twee mannen die tot nu toe persoonlijk vreemden voor elkaar waren.

Maar er zijn altijd nog „woordvoerders” en „diplomatieke waarnemers”, die hun weetje weten en

hun zegje zeggen over een officieel communiqué. Zo ook hier. En dan is het opmerkelijk dat de Russische commentatoren over 't algemeen veel optimistischer waren in hun uitleg dan de westelijke collega's. Maar laten wij waakzaam zijn als zij spreken van „een mijlpaal” en van „een goed begin” en als zij zich „zeer tevreden” tonen. Te vaak is het Westen bedrogen uitgekomen als op vriendelijke woorden geen vredesdaden volgden!

De reden zal wel zijn dat Chroestsjef in eigen land enige propaganda nodig heeft, in verband met het komende belangrijke partijcongres in oktober te Moskou, waar het mogelijk zal spannen, gezien de tegenstellingen in de boezem van het communistische blok.

De westelijke commentatoren waren veel soberder en voorzichtiger. Terecht, naar achteraf gebleken is. Want nog geen week na het „openhartige en nuttige gesprek” in Wenen kwam de kater al en toonde Chroestsjef zijn ware karakter door het opnieuw stellen van zijn oude eisen inzake Berlijn. Met alwéér de dreiging van het sluiten van een afzonderlijk vredesverdrag met Oost-Duitsland.

Het is de oude kwestie, die in 1958 haar hoogtepunt bereikte en die in 1959 resulteerde in het beleggen van een vredesconferentie te Genève van de ministers van „de grote vier” met vertegenwoordigers van de beide Duitslanden. Deze conferentie suddert nu al ruim twee jaren voort zonder enig concreet resultaat. Het nu door Chroestsjef ingediende memorandum stelt weer een termijn van zes maanden om onderhandelingen inzake Berlijn te beginnen; zo niet, dan volgt een vredesverdrag met de DDR. Hetgeen voor West-Berlijn natuurlijk een onhoudbare situatie zal scheppen.

In Bonn veroorzaakte de Russische eis grote opschudding; in Washington werd er veel rustiger op gereageerd. Maar wel heeft Amerika reeds doen weten dat deze eisen onaanvaardbaar zijn. Klaarblijkelijk heeft Chroestsjef hiermee twee bedoelingen: de komende verkiezingen in West-Duitsland politiek te beïnvloeden (Adenauer te wippen!) en verwarring te stichten in het Atlantisch bondgenootschap. Er wordt immers in de westelijke hoofdsteden verschillend gedacht over een oplossing van de Berlijnse kwestie; met name zou Engeland bereid zijn tot een soepeler politiek. Daarom is het nuttig geweest dat president Kennedy vóór Wenen een gesprek had met De Gaulle en daarna met premier Macmillan geconfereneerd heeft.

Al met al hoeven we dus geen hoera te roepen na het Weense gesprek. Het belangrijkste is misschien dat de twee machtigste mannen ter wereld elkaar diep in de ogen gekeken hebben en elkander de tanden hebben laten zien. Chroestsjef moet daarbij wel tot de ontdekking zijn gekomen dat hij met Kennedy niet kan spelen zoals hij met andere tegenstanders wel gedaan heeft...

W. BROOS

WERELD

SCHOUW

Berlijn, brandpunt in de koude oorlog

Met grote spanning volgt heel de wereld de ontwikkeling om Berlijn, de gespleten omstreden stad, waarvan het westelijk deel als een vreemde vrije enclave in het onvrije rode Oost-Duitsland ligt. Al jarenlang duurt de strijd om de beklagenswaardige voormalige hoofdstad van het Duitse rijk; eigenlijk al sinds 1945, toen de geallieerde overwinnaars het zo noodlottig gebleken besluit namen van een verdeling van Duitsland in vier bezettingszones, waarbij ook Berlijn in vieren gehakt werd. En reeds in juni 1948 trachtten de Russen, vervolgen over de vorming van een democratische Westduitse staat, door een blokkade Berlijn van het vrije westen te isoleren, hetgeen hun toen niet gelukt is door de befaamde Amerikaanse „luchtbrug”. Sindsdien is echter Berlijn het grote geschilpunt tussen oost en west gebleven. Meer dan eens hebben de Sowjets — en met name Chroestsjew — gedreigd het Duitse vraagstuk eenzijdig te zullen oplossen, maar nog nooit zijn ze zo ver gegaan als nu. En nog nooit is de strijd zó op de spits gedreven als thans, nu de zonegrens tussen Oost- en West-Berlijn volledig afgegrensd is, waardoor het laatste gat in het IJzeren Gordijn gesloten werd.

Haveloos en beroofd van al hun bezit waren in de loop der jaren miljoenen Oostduitsers door dit kleine Berlijnse gaatje gekropen en door hun vlucht naar het vrije westen bloedde de communistische heilstaat langzaam leeg. Het werd in de eerste weken van augustus zelfs een massale uittocht van boeren, arbeiders en intellectuelen, zodat voor de D.D.R. een economische ineenstorting dreigde. Als uiterste wanhoopsdaad werd toen de grens tussen oost en west gesloten, hetgeen duidelijk in strijd was met de destijds gesloten verdragen.

De vlucht der duizenden was begrijpelijk. Want Chroestsjew heeft het onomwonden gezegd dat hij het Duitse vraagstuk nu zal oplossen door met de D.D.R. een afzonderlijk vredesverdrag te sluiten, waarbij Berlijn „geneutraliseerd” en gedemilitariseerd wordt. Er is over deze kwestie nu al jarenlang eindeloos overlegd tussen oost en west, maar de twee partijen konden niet tot overeenstemming komen. En nu het westen blijft weigeren de Russische voorwaarden te accepteren en West-Berlijn niet wil uitleveren, zal Chroestsjew zijn eigen maatregelen nemen. Het ontbrak hem waarlijk niet aan woorden om de wereld duidelijk te maken wat er gaat gebeuren als de westelijke mogendheden zich met geweld tegen zijn eenzijdige oplossing zouden verzetten. Met aan hysterie grenzende opgewondenheid maakte hij het bezit bekend van een nieuw en alles vernietigend wapen, een super-bom die „de kapitalistische landen van de aardbodem zal wegvagen”.

Er was voor hem alle aanleiding toe om de kracht en de macht van de Sowjet-Unie voor het wereld-

forum uit te bazuinen. Want de Russen leverden een opmerkelijke technische prestatie in de geslaagde lancering van een bemand ruimteschip, dat in een etmaal zeventien keren om de aarde wentelde. Dit nog lang niet door de Amerikanen geëvenaarde record is dan ook terdege uitgebuit. Het zou dwaasheid zijn om te ontkennen dat de Russen op het gebied van de ruimtevaart een grote voorsprong hebben op de Amerikanen, maar nu is dit het opvallende dat majoor Titof zijn tocht om de aarde volbracht, juist op het moment dat de verhouding tussen oost en west in een beslissend stadium verkeerde. Het was vast niet toevallig dat toen de ministers van de westerse „grote vier” in Parijs bijeen waren, om zich te beraden over een gepast antwoord op de Russische eisen inzake de status van Berlijn en het aangaan van een vredesverdrag met de beide Duitslanden. Door een samengaan van politiek en techniek trachten de Russen zo het westen te intimideren en murw te maken. Daarop volgde de sluiting van de zonegrens, waarop door het westen vrij kalm gereageerd is. Het bleef bij papieren protesten, maar wel werd de westelijke strijdmacht in de Bondsrepubliek en met name in West-Berlijn versterkt. De verontuste Westberlijners eisten een „politieke actie”, maar wat wil men? Ondanks Chroestsjews wild geschreeuw is het duidelijk dat de twee partijen het latente conflict door onderhandelingen willen oplossen en niet door geweld. Het westen wil echter — terecht — niet een door de Sowjets opgelegd eenzijdig verdrag aanvaarden, maar men is er nog steeds niet in geslaagd een concrete gedragslijn vast te stellen, waardoor aan de Russen het initiatief ontnomen wordt. „Rustig aan”, schijnt het wachtwoord van de westelijken te zijn. Op 17 september worden in West-Duitsland nieuwe verkiezingen gehouden en precies een maand later vindt in Moskou het belangrijke communistische partijcongres plaats. Daarop wil men wachten om onderhandelingen met de Russen te beginnen. Bepaald voortvarend is het westelijke beleid dus niet. Tegenover de dynamische Sowjet-politiek past alleen maar een even beweeglijke en snelle westerse reactie — en daaraan ontbreekt het jammer genoeg te veel. In deze spannende weken zullen we spoedig genoeg merken of de langzame en voorzichtige westelijke politiek de juiste is geweest. Het valt echter te vrezen dat het westen weer voor een voldongen feit zal worden gesteld. Tussen al het rumoer om Berlijn mag toch niet onvermeld blijven dat Engeland besloot onderhandelingen te beginnen over aansluiting bij de Europese Economische Gemeenschap. En Frankrijk werkte zich opnieuw in de nesten, nu met Tunesië over de vlootbasis Bizerta. Blijkbaar hebben de Fransen in de Algerijnse kwestie nog geen leergeld genoeg betaald.

W. BROOS

WERELD

SCHOUW

Russen binden in en buiten uit

Zo emotioneel als de Algemene Vergadering van de Ver. Naties vorig jaar was, zo rustig gaat het er nu in New York toe. Dit jaar is er geen Chroestsjew die zijn argumenten kracht bijzet door met zijn schoen op de lessenaar te timmeren (hij heeft het in Moskou veel te druk met het grote partijcongres), er worden geen felle redevoeringen gehouden en er valt weinig te bekvechten. De Assemblee kabbelt als een rustig beekje voort, de golven gaan niet hoog, men maakt zich niet druk. Althans uiterlijk niet. Misschien is men nog wel onder de indruk van het plotseling heengaan van Dag Hammerskjöld, over wiens graf nu de Zweedse herfst waait.

Over zijn opvolging is nog niets met zekerheid beslist, maar wel wordt er achter de schermen druk over onderhandeld. Trouwens, de hele internationale politiek is momenteel een zaak van onderonsjes, van praten achter dichte deuren. Veel lekt er niet uit over deze binnenkamers gehouden besprekingen tussen de leidende politici, maar af en toe komt er toch wel iets van in de openbaarheid. En dan mag — heel voorzichtig — toch wel geconcludeerd worden dat de Russen wat inbinden, maar tegelijk hun positie uitbuiten.

Vorig jaar was de rode aanval hoofdzakelijk gericht op secretaris-generaal Hammerskjöld. Toen reden de Russen hun „troika” voor, waarmee zij de uitvoerende macht van de secretaris wilden fnuiken. In plaats van één man zou er een driemanschap moeten komen (een kapitalist, een communist en een neutralist), waarvan elk het recht van veto had. In de praktijk zou dit betekenen dat het uitvoerend apparaat der VN tot machteloosheid was gedoemd. Na de plotselinge dood van Hammerskjöld (het staat nog steeds niet vast of hij door een zuiver ongeluk om het leven is gekomen, dan wel dat hij opzettelijk om het leven is gebracht, maar men is toch haast wel geneigd het laatste aan te nemen), verwachtte men algemeen dat de Russen hun troika-plan opnieuw ter tafel zouden brengen. Zij hebben dit echter niet gedaan. Het nieuwe Sowjet-voorstel leek heel wat milder: tot april 1963 (wanneer Hammerskjölds ambtstermijn geëindigd zou zijn) één man als voorlopig hoofd van het secretariaat te benoemen, die dan met drie plaatsvervangers zou moeten samenwerken en „trachten onderlinge overeenstemming met hen te bereiken”. Geen van hen zou echter het veto-recht hebben.

Dat lijkt dus op een voorzichtige terugtocht van de Russen en een intrekking van hun troika-plan, maar toch werd het voorstel door de Ver. Staten — daarmee dus door het Westen — afgewezen, omdat aanvaarding een forse stap zou zijn in de richting van aanvaarding van de troika bij het einde van de overgangperiode in 1963. Het zal dan moeilijk zijn om van het triumviraat af te stappen. Prompt haalden de Russen toen hun troika

weer van stal, maar het ziet er niet naar uit dat zij voor dit driespan een meerderheid in de VN zullen vinden.

Niet alleen over deze (belangrijke) zaak werd binnenskamers veel onderhandeld. Achter de schermen is het hele scala van wereldproblemen besproken, waarbij van Russische zijde de vasthoudende en geslepen minister van buitenlandse zaken Gromyko de voornaamste onderhandelaar was en is. Hij sprak met president Kennedy en vooral met zijn Amerikaanse collega Dean Rusk, zelfs vloog hij naar Londen voor een onderhoud met Macmillan. Men mag veilig aannemen dat in deze besprekingen de meest brandende kwesties, die van Berlijn en van Duitsland, de toon hebben aangegeven. En na wat hierover bekend is geworden, blijkt dat er enige „beweging” is gekomen in het Russische standpunt, o.a. doordat het ultimatieve karakter aan hun eisen is ontnomen. Wat dit betreft, hebben zij wat ingebonden, kennelijk onder de indruk van de herhaalde westelijke verzekering (ook bij monde van Kennedy) dat een met geweld forceren van de kwestie-Berlijn met geweld beantwoord zal worden. Met andere woorden: deze „oplossing” zal tot oorlog leiden, waarbij het Westen niet zal aarzelen van nucleaire wapenen gebruik te maken. En voor deze catastrofe deinst zelfs Chroestsjew terug.

Hetgeen echter ook weer niet wil zeggen dat hij terugkrabbelt door zijn eisen inzake Berlijn en Duitsland prijs te geven. Maar hij wil er verder over onderhandelen, zonder — zoals hij al vaker gedaan heeft — een bepaalde termijn te stellen. Er wordt dus over deze problemen verder gepraat en het zou wel eens kunnen zijn dat het Westen toch genoodzaakt zal zijn op dit punt enkele concessies te doen, die voor West-Duitsland bepaald niet prettig zijn. Zoals bijv. de definitieve erkenning van de Oder-Neissegrens van na 1945.

Al binden de Russen dus ook inzake „Berlijn” wat in, anderzijds buiten zij het handig uit dat het Westen nog steeds geen eensgezind standpunt heeft over de te volgen politiek tegenover de eisen van de Sowjets. Het westerse standpunt is te negatief, men komt niet met concrete tegenvoorstellen, eenvoudig omdat men het niet volkomen met elkaar eens is hoe het antwoord aan de Russen moet luiden. Zo tast Chroestsjew het westelijk front af naar de zwakke plekken, die er helaas zijn. En hij wacht de tijd en de gelegenheid af om daarop zijn aanvallen te richten.

Het Westen besloot nu om nogmaals in eigen kring de problemen te bespreken. Niet op het hoogste niveau van de hoogste leiders, maar in een conferentie van ambassadeurs en ambtenaren. Komen die tot overeenstemming, dan zullen de topfiguren verder praten. Het gaat wel uiterst moeizaam. Te moeizaam en te langzaam.

W. BROOS

WERELDSCHOUW

1961 — Jaar van de Russische dreiging

Wie de wereld van 1961 overschouwt, staat voor een onmogelijke opgave om in twee korte kolommen aan alles te herinneren wat die wereld bewogen heeft. Zo'n jaarkroniek moet wel beperkt worden tot een summier samenvatting van de allerbelangrijkste gebeurtenissen.

Maar wat was het belangrijkste? De snelle ontwikkeling van de ruimtevaart, de dood van Hammarskjöld, de strijd om Berlijn, de hervatting van de kernbomproeven? Ach, dat is zo moeilijk te zeggen, want er gebeurde nog zo veel meer op deze wentelende wereldbol en het één hangt vaak samen met het andere. Maar om alles in weinig woorden samen te vatten, zou men wel kunnen zeggen dat 1961 vooral het jaar is geweest van de Russische dreiging.

Immers, achter welhaast alle gebeurtenissen op het grote wereldtoneel was de hand merkbaar van de machtige Moskouse regisseur. In juni ontmoette hij in Wenen zijn jonge tegenspeler Kennedy en de twee volkerenleiders hebben elkaar toen diep in de ogen gekeken. Wie zal de sterkste zijn, wie zal de wereld regeren? Dit jaar heeft de onervaren Amerikaan nog niet veel kunnen presteren; maar al te vaak moest hij het initiatief overlaten aan de gewiekste Rus, die steeds een slag voor was.

Heeft Chroestsjew iets anders gedaan dan dreigen? Hoe heeft hij het Westen onder druk gezet met zijn ultimatum over Berlijn! Weliswaar werd het later wat verzacht en de periode van een half jaar verlengd, maar het Russische dreigement gaf toch spanning, zorg en angst. Duidelijker dan ooit werd met beton en prikkeldraad de scheiding tussen de twee Duitslanden gemarkeerd, waardoor Oost-Duitsland nog meer op een reusachtig concentratiekamp ging lijken. De Westelijken gaven in de Berlijnse kwestie geen krimp, maar er zal volgend jaar toch een oplossing voor gevonden moeten worden. In de Westduitse politiek blijft de oude Adenauer voorlopig nog de toon aangeven, ook al leed zijn CDU bij de verkiezingen nogal verliezen.

Ook de Russische uitnodiging aan Finland tot militaire „samenwerking” was weinig meer dan een nauw verholen dreiging, een onder-druk-zetten van de vrije wereld. Moskou speelt het spel van dreigen en onrust zaaien geraffineerd, maar bijzonder grof en onverhuld was de dreiging met de vreselijkste wapens die de techniek heeft uitgevonden: de kernbommen. Terwijl in Genève al jarenlang moeizaam werd onderhandeld over een stopzetting van de proeven met kernwapens en er een stilzwijgende overeenkomst was om hiermee niet verder te gaan, troffen de Russen in het geheim toch voorbereidingen tot hervatting van die proeven. En de wereld heeft gesidderd onder de lange reeks van zware ontploffingen; de verontruste mensheid heeft gebedd bij deze dreiging van macht-beluste leiders.

In de eerste reis van een mens door de ruimte bleek de duidelijke voorsprong van de Russen: Joeri Gagarin maakte in minder dan twee uur een

tocht om de aarde, welke knappe technische prestatie korte tijd later nog verbeterd werd door majoor Titof, die in een etmaal zeventien keren om onze planeet cirkelde en heelhuids terugkeerde. Al maakten ook de Amerikanen in het interplanetair verkeer belangrijke vorderingen, zij liggen toch onmiskenbaar achter bij hun concurrenten, die dit in hun propaganda terdege uitbuiten.

Een schok van ontroering ging er door de wereld, toen Dag Hammarskjöld, secretaris-generaal van de Ver. Naties, in september tijdens zijn vredesmissie naar Kongo bij een vliegtuigongeval jammerlijk om het leven kwam. In een lange reeks van jaren had hij onder moeilijke omstandigheden de zaak van vrede en vrijheid verdedigd en daarom was dit einde des te tragischer. In zijn plaats werd benoemd de Birmaan Oe Thant, de eerste Aziat op deze hoge en verantwoordelijke post.

Anderhalf jaar na de verkregen zelfstandigheid is het nog een chaos in Kongo, waar een der voornaamste leiders door moordenaarshand viel: de felle en innerlijk zo tegenstrijdige Loemoemba. Door zijn dood werden de politieke tegenstellingen nog verscherpt en kreeg de burgeroorlog tussen de zo verschillende stammen een nog bloediger karakter. Men mag deze tragische ontwikkeling slechts ten dele aan de Belgen wijten. Zij hebben Kongo niet tijdig genoeg rijp gemaakt voor zelfbestuur, maar stonden toch ook onder sterke druk van buitenaf. Door tegenstellingen tussen Vlamingen en Walen had België zelf in het begin van dit jaar ernstige moeilijkheden, die o.a. in politieke stakingen tot uiting kwamen.

Er waren meer tegenstellingen, denk aan Frankrijk en Algerië. En hoezeer zijn de Fransen zelf verdeeld! Voor de derde keer deden de Franse rechtse extremisten een greep naar de macht, maar weer werd de „opstand der generaals” neergeslagen. Tussen de twee vuren van de rechtse „colons” enerzijds en de alles-eisende Algerijnse nationalisten lukte het De Gaulle helaas (nog) niet een compromis te vinden dat beide partijen bevredigt. Ook de strijd in Laos duurt voort; verder zij nog gememoreerd dat een invasie op Cuba om Fidel Castro ten val te brengen mislukte en dat Portugese bannelingen (met hun gekaapte „Santa Maria”) in Angola evenmin voet aan de grond kregen.

Zo was er veel dat in 1961 de mensheid benauwde, maar goddank mogen we dit zeker weten: Kennedy noch Chroestsjew regeren de wereld. Ook zij staan onder de macht van Hem die alle macht heeft. In de hemel en op deze verontruste aarde. Hij houdt de wereld vast in Zijn hand — wat zouden wij dan vrezen? Wat de toekomst ook brengen moge, ons geleidt die sterke hand door het donker van het heden naar het licht van de nieuwe morgen. Zijn zorg, Zijn goedheid duurt tot in eeuwigheid!

W. BROOS